

مجله علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)
سال چهارم، شماره سوم، (پیاپی ۱۴)، پاییز ۱۳۹۳
تاریخ وصول: ۱۳۹۳/۴/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۷/۷
صص: ۱۵۷-۱۷۸

ارزیابی میزان رضایتمندی از کیفیت زندگی در محله‌های مجاور صنایع شهری: مطالعه موردی منطقه ۸ شهر اهواز

سعید امانپور،^{۱*} شهناز آبیاری^۲

۱- دانشیار در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری دانشگاه پیام نور اهواز

چکیده

نواحی سکونت‌محور مجاور صنایع شهری به دلیل مشکلات موجود در این مناطق چندان مورد توجه قشرهای ممتاز و متمول شهری قرار نمی‌گیرد به همین دلیل امکان تزریق امکانات و سرمایه‌ها در این مناطق از طرف جامعه شهری وجود ندارد و در این مکان‌ها اغلب جامعه فقیر و مادون شهری سکنی دارند. بنابراین برنامه‌ریزان شهری در سال‌های اخیر توجه زیادی را به متعادل‌سازی وضعیت زندگی در نواحی شهر ساخته‌اند تا بتوانند توسعه پایدار شهری را فراهم سازند. از این رو مقاله حاضر با هدف بررسی وضعیت زندگی ساکنان نواحی مجاور صنایع شهری که در این پژوهش فرض می‌شود به عنوان نواحی فقیر شهری باشند، انجام گردیده است. ماهیت این تحقیق نظری - کاربردی و روش مطالعه آن توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری داده‌ها به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی بوده که در روش میدانی، اطلاعات مورد نیاز با ابزار پرسشنامه گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای، آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون صورت گرفته است در آزمون T تک نمونه‌ای نتایج آن نشان می‌دهد در مجموع میانگین تمام متغیرهای مورد سنجش کیفیت زندگی پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد به طوری که وضعیت فیزیکی - کالبدی (۲/۸۶)، کیفیت بهداشتی - زیست محیطی (۲/۶۳)، وضعیت امنیتی (۲/۷۱)، شاخص اجتماعی - فرهنگی (۲/۷۱)، وضعیت اقتصادی (۲/۶۷)، روانی آرامشی (۲/۸۲) بوده است. نتایج

تحلیل رگرسیون نیز نشان می‌دهد که متغیر روانی - آرامشی، با بتای ۰/۲۳۴، بیشترین تأثیر بر رضایت ساکنان محدوده مورد مطالعه از کیفیت زندگی را دارد.

واژه های کلیدی: کیفیت زندگی، رضایتمندی، محله های شهری، صنایع شهری، شهر اهواز.

بیان مسئله

با ظهور صنعتی شدن و شهرنشینی، بسیاری از مردم از مناطق روستایی به مراکز شهری با هدف به دست آوردن اشتغال و زندگی بهتر برای خانواده خود مهاجرت کردند (Karim, 2012). رشد سریع شهرها همراه با رشد سریع آلودگی‌های شهری، تغییر سبک زندگی، افزایش مشکلات اجتماعی در نواحی شهری هست (Nohorly & Rezaee, 2002). شهرهای صنعتی نیز وضعیت به خصوص خود را دارند. توسعه صنعت موجبات توسعه شهری بعد از انقلاب صنعتی را به همراه داشت. اما شهرهای صنعتی به صورت جایگاه بیماری، درد، وحشت درآمد. از طرفی در شهرهای صنعتی روز به روز سقوط ارزش‌های اخلاقی و کج‌روی‌های اجتماعی به شدت افزایش می‌یافت. مورفولوژی شهرهای صنعتی نیز به صورتی تکوین می‌یافت که کارخانه و ایستگاه‌های راه‌آهن در بخش مرکزی قرار می‌گرفت، پیرامون مراکز صنعتی را مراکز فقیرنشین و مادون با واحدهای مسکونی آلوده و غیربهداشتی شهر تشکیل می‌داد. به تدریج شهرهای صنعتی دوقطبی شده و ثروتمندان در مناطق زیبای شهر با حداکثر امکانات و فقیران در اطراف کارخانه و مناطق پست شهری؛ به پایین بودن سطح زندگی در مناطق صنعتی کسی حاضر به زندگی در این مناطق نبود مگر از روی اجبار و تنها برای به دست آوردن نان بخور و نمیر در این مناطق شهری زندگی می‌کردند (شکوئی، ۱۳۸۵: ۱۷۱). نواحی مجاور صنایع شهری نیز مانند سایر مناطق شهری بستر زیست انسان می‌باشد، بنابراین نیازمند تأمین استانداردهایی است که در یک نگاه می‌توان آن را استانداردهای کیفیت زندگی نامید. منطقه هشت شهر اهواز به عنوان محدوده مورد مطالعه یکی از مناطقی است که با داشتن صنایع بزرگی چون صنایع فولاد به یکی از مناطق صنعتی درون شهری دارای حوزه نفوذ در سطح ملی تبدیل شده است. با این وجود مثل اکثر نواحی مجاور صنایع دارای مشکلاتی می‌باشد، قرار گرفتن کارخانه عظیم صنایع فولاد اهواز در همسایگی منطقه (شرق) خروجی مواد آلاینده، سرب و... به سلامت شهروندان آسیب می‌زند، به طوری که ذرات آلاینده روی بام‌ها حیاط منازل و... قابل مشاهده است. استقرار کارخانه کربن بلاک در یکی از محله‌های منطقه مثل صنایع فولاد سلامت شهروندان را تهدید می‌کند. عبور ریل آهن اهواز - ماهشهر و دو نیم شدن منطقه به وسیله آن موجب آلودگی صوتی برای شهروندان می‌شود. این موارد از جمله مشکلاتی است که ساکنان این نواحی در زندگی روزمره خود با آن رو به رو می‌باشند. هر چند در سال‌های اخیر در قالب طرح‌های شهری برنامه ریزی‌های به منظور بهبود وضعیت شهری در این منطقه شده است مانند اجرای طرح جامع و تفصیلی شهری که باعث روان شدن ترافیک شده است و دسترسی محله به خیابان‌های اصلی نیز مناسب است. فضای سبز در خیابان‌های این منطقه مناسب و پارک‌های محله‌ای در همه جای منطقه پراکنده شده‌اند. همچنین این منطقه شامل خانه‌های بهداشت و بیمارستان بزرگ می‌باشد.

با این وجود نقش کیفیت زندگی در توسعه از آن جهت دارای اهمیت است که توسعه بدون رفاه و دارا بودن کیفیت زندگی برای شهروندان مشکلاتی را به همراه خواهد داشت که موجب نارضایتی شهروندان از محیط سکونتی خود می‌گردد. کیفیت زندگی روشی قدرتمند برای تعیین نیازهای واقعی جامعه، پیگیری تغییرات در جنبه‌های مختلف زندگی و ارزیابی انواع توسعه مطلوب شهری می‌تواند برای تشخیص دلایل نارضایتی شهروندان (سلمانی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۴) و تعیین زمینه‌های به منظور دستیابی به سیاست‌های توسعه پایدار شهری با هدف توسعه برابر نواحی شهری و بهره‌مندی همه ساکنان شهری از محیط سالم و امکانات مورد نیاز زندگی استفاده شود. بنابراین این تحقیق به دنبال بررسی وضعیت زندگی ساکنان این منطقه به عنوان یک منطقه صنعتی و پاسخ‌گویی به سؤالات زیر است:

- میزان رضایت ساکنین از وضعیت زندگی در این منطقه به چه میزان است؟
- ساکنان این منطقه از کدام شاخص‌های مورد مطالعه به منظور بررسی کیفیت زندگی‌شان رضایت بیشتر دارند و از کدام شاخص رضایت کمتری دارند؟

اهداف تحقیق

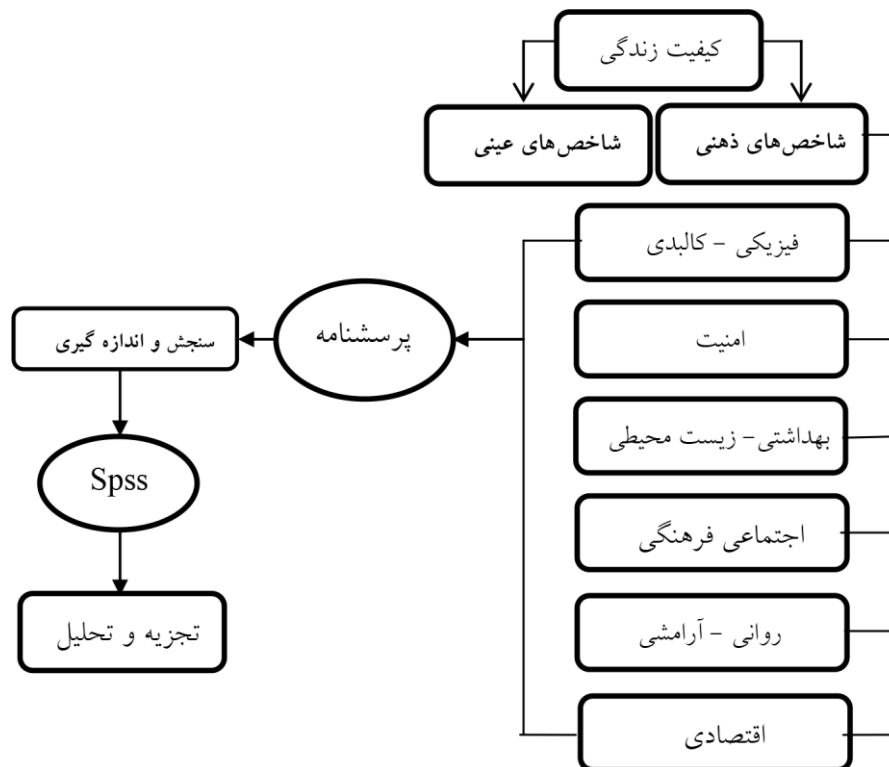
هدف اصلی این پژوهش ارزیابی میزان رضایت ساکنان محله‌های اطراف نواحی صنعتی در منطقه ۸ شهر اهواز می‌باشد و سایر اهداف به شرح زیر است:

- بررسی ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و ... نواحی زیستی مجاور صنایع در منطقه هشت شهر اهواز

- بررسی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی ساکنان نواحی مجاور صنایع در منطقه هشت شهر اهواز
- بررسی میزان رضایت ساکنان نواحی مجاور صنایع در منطقه هشت شهر اهواز

روش تحقیق

ماهیت این تحقیق نظری - کاربردی و روش مطالعه آن توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری داده‌ها به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی بوده که در روش میدانی، اطلاعات مورد نیاز با ابزار پرسشنامه گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای و تحلیل رگرسیون صورت گرفته است. روایی پرسشنامه محقق ساخته توسط کارشناسان تأیید شده و پایایی آن نیز به وسیله آلفای کرون باخ صورت گرفته که مقدار آن، ۰/۹۳۰ می‌باشد. جامعه آماری تحقیق را کلیه ساکنان منطقه هشت شهر اهواز (۱۱۸ هزار نفر) تشکیل می‌دهند که یک نمونه آماری را بر اساس فرمول کوکران از این جامعه مشخص شده و تعداد آن برابر با ۳۸۲ نفر می‌باشد و این تعداد به روش تصادفی ساده انتخاب شده‌اند. در گویه‌های پرسشنامه از طیف لیکرت ۵ تایی استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار Spss و با استفاده از آزمون‌های آماری T تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چند متغیره و آزمون همبستگی پیرسون صورت می‌گیرد.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق

پیشینه تحقیق

مطالعات خارجی

لی (۲۰۰۸) به بررسی وضعیت کیفیت زندگی در شهر تایچه پرداخته است. مطالعه منطقه دیترویت بر روی کیفیت زندگی به عنوان مطالعه مبنایی این تحقیق می‌باشد. به منظور جمع آوری اطلاعات از ۳۳۱ پرسشنامه برای بررسی شاخص‌های ذهنی کیفیت زندگی در این شهر استفاده شده. تجزیه و تحلیل در محیط نرم‌افزار LISREL صورت گرفته است. نتایج مطالعه نشان داد که سن، وضعیت تأهل، میزان درآمد، تحصیلات به عنوان عوامل اثرگذار بر روی کیفیت زندگی می‌باشد. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که اصلی‌ترین عامل پیوندهای اجتماعی در سطح محله می‌باشد. رضایت پاسخ دهندگان از امنیت و خدمات عمومی در شهر تایچه بالا می‌باشد؛ و از وضعیت زیست محیطی رضایت کمتری دارند. رابرت مارانس و همکارانش در استانبول ترکیه و فاماگوستا، شمال قبرس به مطالعات مهمی در زمینه کیفیت زندگی بر اساس معیارهای علمی که خودشان توسعه داده بودند پرداختند. هدف آن‌ها ارائه اطلاعات مفید برای توسعه برنامه ریزی و طراحی استراتژی به منظور شهرنشینی پایدار بود. مبنای مطالعه آن‌ها بررسی تأثیرات زیست محیطی، اقتصادی، شاخص‌های اجتماعی، فیزیکی و مرتبط با سلامت بر روی کیفیت زندگی ساکنان این شهرها بود (Oktay et al, 2009). حافظ عبدالکریم^۱ (۲۰۱۱) به بررسی وضعیت کیفیت زندگی در

شهرک شاه غلم که دولت برای گروه‌های کم درآمد ساخته بود پرداختند. این مناطق مسکونی شامل امکاناتی چون زمین بازی، پارکینگ عمومی، سالن‌ها، فروشگاه، مدارس و حمل و نقل عمومی و ... می‌باشد. با این وجود باز هم شاهد شکایاتی از طرف مردم از وضعیت امکانات این منطقه در مورد کیفیت این آپارتمان از نظر مصالح ساختمانی، کیفیت ساخت‌وساز، سیستم لوله کشی، امکانات ارائه شده همراه بسیاری از مشکلات اجتماعی می‌شود. نتایج تحقیق نشان داد که شاخص‌های اجتماعی در این منطقه کمترین نمره را به خود اختصاص دادند.

مطالعات داخلی

موسوی و باقری کشکولی (۱۳۹۱) به بررسی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت پرداختند. روش آن‌ها توصیفی - تحلیلی بود و به منظور جمع‌آوری اطلاعات از ۳۰۶ پرسشنامه استفاده کردند. نتایج نشان داد که محله کاینه‌مر با ۷۴/۲ درصد مطلوب‌ترین وضعیت کیفیت زندگی را دارد و محله مارغان ۵۹/۷ درصد پایین‌ترین میزان کیفیت زندگی را دارا می‌باشد. همچنین با استفاده از مدل رگرسیون چندگانه ۷۱٪ از بالا بودن کیفیت زندگی ناشی از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی است. نتایج تحلیل مسیر نشان داد که متغیر کالبدی با ۸۶۷٪ بیشترین اثر را در بالا رفتن کیفیت زندگی در سطح محلات سردشت داشته است. قدمی و معتمد (۱۳۹۲) به بررسی کیفیت زندگی در شهرهای کوچک با تأکید بر سلامت فردی و اجتماعی در شهر نور استان مازندران پرداختند. روش تحقیق آن‌ها توصیفی - تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از ۳۲۰ پرسشنامه صورت گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مؤلفه کیفیت محیط زیست، کیفیت محیط کارکردی در وضعیت پایین‌تر از سطح متوسط و کیفیت اجتماع در وضعیت متوسط قرار دارد. بیشترین ضعف در ارتباط با مؤلفه کیفیت محیط زیست مربوط به وضعیت نظافت و لایروبی رودخانه‌های شهر، وضعیت پارک‌های شهر به لحاظ امکانات برای معلولان و سالخوردگان و مؤلفه کیفیت اجتماع مربوط به کمبود استفاده از نظرات شهروندان در طرح‌های شهری است.

مبانی نظری

الف) تعاریف و مفاهیم

رضایتمندی^۱

مفهوم رضایتمندی بر دامنه گسترده‌ای از تمایلات و مطلوبیت‌ها جهت رفع نیازهای پایه و یا متعالی انسان اشاره دارد. این رضایتمندی طیف مختلفی را پوشش می‌دهد. بنابراین چنانچه شرایط فعلی در سازگاری نزدیک با آنچه فرد برای نیازها و آرمان‌های خودش تعریف کرده است، باشد، رضایتمندی حاصل می‌گردد (رفعیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۵۸).

قابلیت زندگی^۱

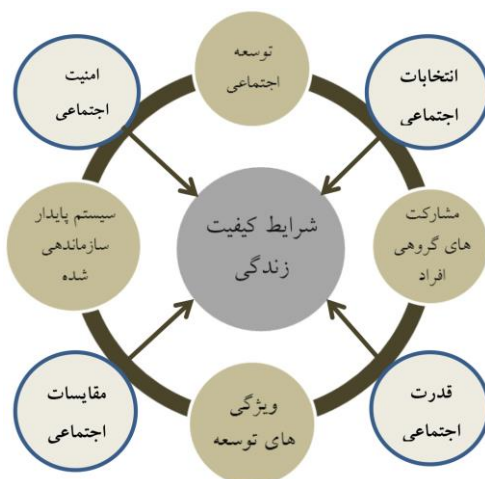
قابلیت زندگی مفهومی درباره نیازهای انسان برای امنیت اجتماعی، سلامت و بهزیستی می‌باشد که هم بهزیستی فردی و هم بهزیستی اجتماعی را در بر می‌گیرد (Newman, 1999). همچنین به عنوان حدی می‌باشد که افراد قادر به فراهم نمودن شرایط روزمره خود باشند (Hortulanus, 1992) و تسهیلات و تجهیزات با نیازها و ظرفیت شهروندان مطابق باشد (Veenboven, 1996).

کیفیت محیطی^۲

محیطی با کیفیت بالا که احساس بهزیستی و رضایتمندی مردم ساکن در آن بر اساس خصوصیاتش که می‌تواند طبیعی، اجتماعی و نمادین باشد را در بر می‌گیرد (Marans & Couper, 2000). همچنین کیفیت محیطی می‌تواند به عنوان بخش اساسی از مفهوم وسیع کیفیت زندگی تلقی گردد که مفاهیم بنیادی، همچون سلامت، امنیت در ترکیب با جنبه‌های چون جذابیت می‌باشد (Leidelmijer et al, 2002).

ب) توسعه پایدار و کیفیت زندگی^۳

توسعه پایدار برنامه‌ای است که هدف آن دستیابی به کیفیت زندگی در سطحی شایسته برای انسان‌ها هست. هنگامی که سیاست‌های توسعه پایدار را به صورت تخصصی در مورد شهر بکار می‌گیریم مشاهده می‌کنیم که به صورت موازی با دستورالعمل‌های کیفیت زندگی مطلوب می‌باشد. بررسی نمونه‌های مختلف پیاده‌سازی سیاست‌های توسعه پایدار شهری نشان می‌دهد که دارای ویژگی‌های مشابه با شاخص کیفیت زندگی، در مقیاسی بزرگ‌تر هست (Aklanoğlu & Erdoğan, 2012).

شکل شماره ۱: شرایط کیفیت زندگی در مسیر توسعه پایدار (نقوی، ۱۳۹۱: ۱۲۷).

1 - Livable

2 - Environmental Quality

3 - Sustainable Development and Quality of Life

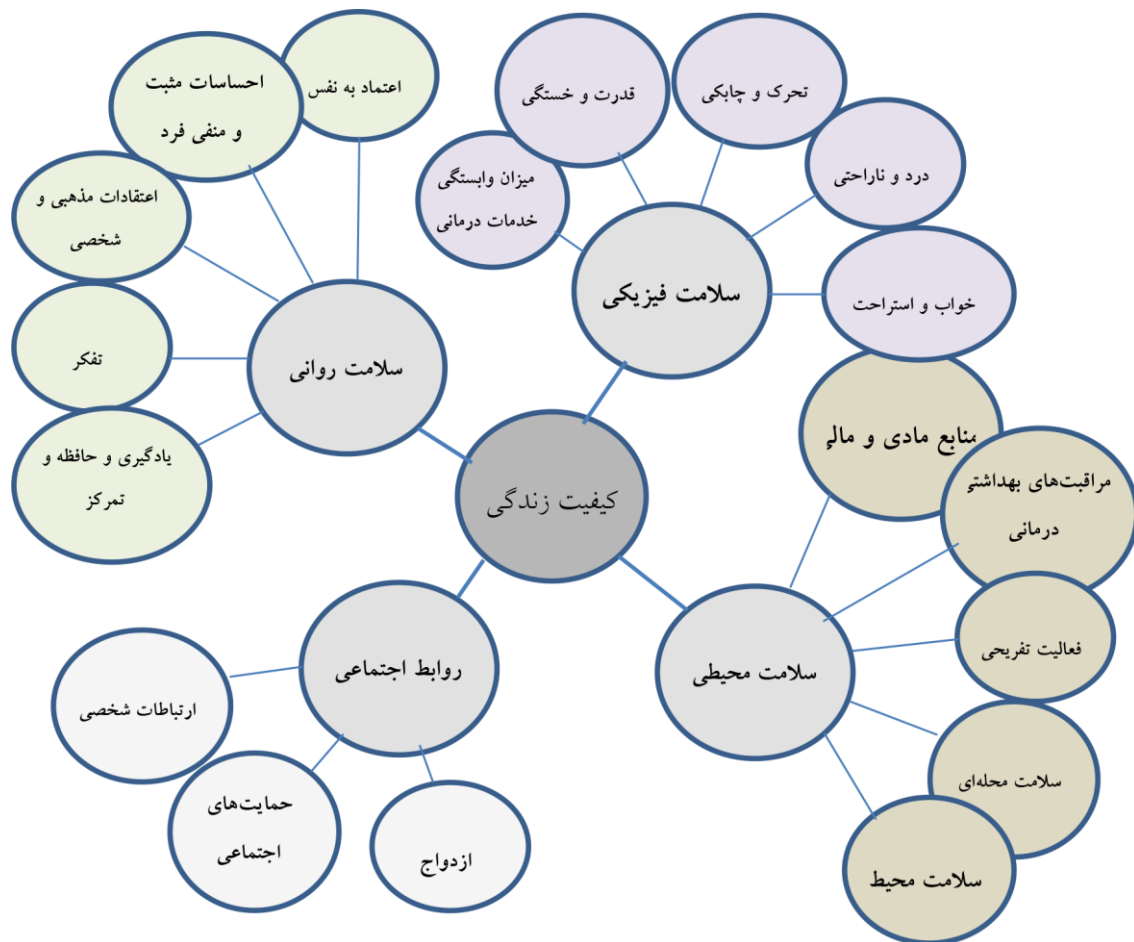
امروزه مطالعات کیفیت زندگی مورد توجه بسیاری از علوم برای انجام تحقیقات مربوط به رشته خود شده است. اما تاکنون یک اجماع کلی برای چگونگی تعریف این مفهوم به وجود نیامده است. کیفیت زندگی یک ساختار پیچیده، چندبعدی است که به منظور بررسی و مطالعه آن نیازمند تعاریف مختلف از دیدگاه‌های نظری مختلف می‌باشد و می‌توان گفت که تا کنون بیش از ۱۰۰ تعریف در علوم مختلف از کیفیت زندگی شده است (Serag El Din, Shalaby, Farouh, & Elariane, 2013). فرهنگ جغرافیایی جانستون کیفیت زندگی را به عنوان رفاه اجتماعی افراد و گروه‌ها در جامعه چه به عنوان درک افراد از وضعیت رفاهی خود و چه به عنوان شاخص‌های قابل مشاهده شناخته است.

اما درک ارسطو فیلسوف یونانی از کیفیت زندگی این است که شادی به عنوان پایان نهایی فرد است. شادی در تمام درجه آن خوب است، و هیچ چیز با ارزش‌تر از شادی وجود ندارد. به طور کلی شادی از طریق فضائل اخلاقی مانند: شجاعت، اعتدال، سخاوت، بزرگواری، عشق افتخار، ملائمت، صداقت، دوستی و بالاتر از همه آن‌ها عدالت؛ بیان می‌شود (Karim, 2012).

پ) ابعاد و شاخص‌های کیفیت زندگی

کیفیت زندگی را می‌توان بر اساس رضایت شخص از امکانات زندگی مانند بهداشت، آرامش جسمانی - روانی، تعامل اجتماعی و ... دانست و بر خلاف دیدگاه عده‌ای تنها عامل کیفیت زندگی پول نیست درحالی‌که یکی از عوامل مهم رضایت از کیفیت زندگی می‌تواند درآمد باشد. در مجموع رضایت شخصی از کیفیت زندگی می‌تواند تحت تأثیر فرهنگ یا تفکری که فرد بر اساس آن زندگی می‌کند باشد (Free Dictionary, 2012).

به اعتقاد سازمان جهانی بهداشت کیفیت زندگی افراد را باید با توجه به ۴ بعد مورد سنجش و ارزیابی قرار داد. این ۴ بعد تأثیرگذار بر روی کیفیت زندگی عبارتند از: سلامت فیزیکی، سلامت روانی، روابط و ارتباطات اجتماعی، سلامت محیط. سازمان جهانی بهداشت برای هر یک از این ابعاد مصادیقی را نیز ارائه می‌نماید (نجات، ۱۳۸۵) که بدین شرح می‌باشد:

شکل شماره ۲: ابعاد کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی (نجات، ۱۳۸۵)

در یک نظرسنجی که در سراسر جهان به تازگی توسط محققان فرانسوی انجام شده، نشان داد که پیش شرط اساسی زندگی خوب در شهرها شامل امنیت، سلامت، تحرک، بهداشت، هزینه‌های زندگی می‌باشد. و این پیش شرط‌ها به مراتب مهم‌ترین تأثیر را در دیدگاه کلی پاسخ‌دهندگان در مقایسه با عواملی از قبیل زیبایی و جذابیت محیط و جامعه داشته است (Damon, 2011). در سال ۱۹۹۰ سازمان ملل متحد در مطالعه‌ای با موضوع "شاخص‌های اجتماعی جدید" ۱ "شاخص‌های کیفیت زندگی را برای کشورهای آسیایی و اقیانوس آرام توسعه داد. این شاخص‌ها شامل داده‌های ذهنی و عینی در مورد بهداشت، ایمنی و محیط زیست، ثبات اقتصادی، خانواده، کار و زندگی، آموزشی، مشارکت اجتماعی و فعالیت‌های فرهنگی می‌باشد (Zainal et al, 2012).

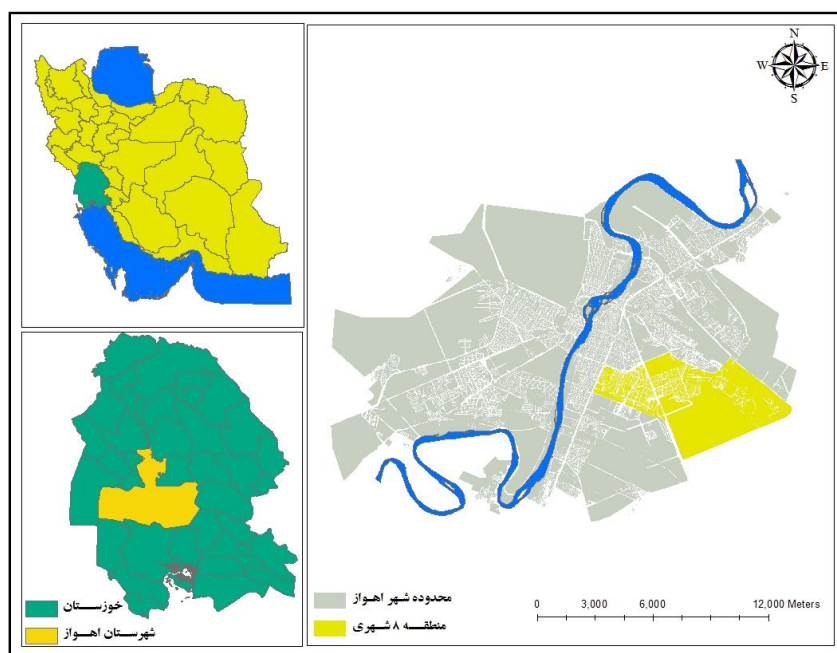
ت) شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی

جهت اندازه‌گیری کیفیت زندگی از دو دسته شاخص‌های عینی (شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی قابل سنجش برای تأمین نیازهای انسانی با استفاده از گزارش‌ها و آمارهای رسمی) و شاخص‌های ذهنی (ارزیابی سطح رضایت

افراد و گروه‌ها که مبتنی بر گزارش‌های شخصی افراد از ادراکاتشان در مورد جنبه‌های مختلف است) استفاده می‌شود (Costanza, 2007). جنبه عینی زندگی به نوبه خود بر دو امر دلالت دارد: مورد اول اوضاع و احوال محیط زیست آدمی همچون آلودگی محیط، مسکن نامناسب، منابع مالی، تفریحات و مانند آن و مورد دوم برخی از مشاهدات افراد همچون تندرستی، دستاوردهای آموزشی، انسجام خانوادگی، سلامت روانی و مانند آن. جنبه‌های ذهنی بر تجارب خوشایند و ناخوشایند زندگی فردی و حتی جمعی مانند سرخوردگی، احساس بیگانگی از جامعه و از خویشتن خویش، احساس رضایت از زندگی، اشتیاق آدمی و ادراکات انسانی دلالت دارد (غفاری و امیدی، ۱۳۸۸: ۲۳۹). بررسی کیفی ارزش مانند زیبایی، هوای تازه، سر و صدا، دود، و آسایش و آرامش محیطی، شادی را نمی‌توان دقیقاً تعیین کرد. زیرا نظر مردم در مورد دوست داشتن و رنجیده خاطر شدن از آن‌ها در بسیاری موارد چندان منطقی نیست. اما باید به این نکته نیز تأکید کرد، ارزیابی بدون توجه به فرآیندهای روانی و اجتماعی جامعه ذاتاً متناقض است که باعث می‌شود هر گونه ارزیابی از کیفیت زندگی به مشکل برخورد کند (Keles, 2012).

آنچه در اصطلاح شاخص ذهنی کیفیت زندگی شناخته می‌شود بر اطلاعات به دست آمده از گزارش‌های شخصی افراد از تجارب زندگی خود تمرکز دارد و در واقع مکمل شاخص‌های اجتماعی و اقتصادی به شمار می‌روند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۹). اگرچه ممکن است همبستگی میان این ابعاد چندان روشن نباشد چرا که رابطه میان شرایط عینی جامعه با چگونگی ارزیابی آن از سوی افراد جامعه به دلیل عدم وجود رابطه خطی بین پدیده‌های اجتماعی از پیچیدگی جامعه‌شناسی است. اگر میزان انتظارات مردم با سرعت بیشتری از شرایط عینی زندگی رشد کند، ممکن است میزان رضایت آنان از زندگی‌شان را نیز کاهش دهد (Richards et al, 2007).

محدوده مورد مطالعه

نقشه (۱): موقعیت شهر اهواز در تقسیمات سیاسی کشور

شهر اهواز به عنوان مرکز اداری - سیاسی استان خوزستان و مرکز منطقه جنوب غربی کشور با جمعیت ۱۰۶۴۱۷۷ در سال ۱۳۹۰، خود از موقعیت سیاسی و اقتصادی خاصی برخوردار است به گونه ای که این شهر حدود یک چهارم جمعیت نقاط شهری استان خوزستان را در خود جای داده است. از نظر جغرافیایی شهر اهواز در ۳۱ درجه و ۲۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ درجه و ۴۰ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. این شهر با مساحت ۲۲۰ کیلومتر مربع دومین شهر وسیع ایران پس از تهران می‌باشد (سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، ۱۳۸۴: ۳).

یافته های تحقیق

اطلاعات مربوط به جامعه مورد مطالعه

جدول ۱: اطلاعات توصیفی پاسخ دهندگان به پرسشنامه

شاخص	زیر شاخص	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۹۹	۵۲/۲
	زن	۱۸۳	۴۷/۸
درآمد	زیر ۵۰۰ هزار تومان	۲۰۹	۵۳/۴
	۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون تومان	۹۷	۲۵/۳
	۱ میلیون تا ۱/۵ میلیون تومان	۳۷	۱۰/۳
	۱/۵ میلیون تومان به بالا	۳۹	۱۰/۹
تحصیلات	زیر دیپلم	۷۶	۲۱/۱
	دیپلم	۱۴۵	۳۷/۳
	لیسانس	۱۰۰	۲۶/۲
	فوق لیسانس و بالاتر	۶۱	۱۶/۳
شغل	بیکار	۶۳	۱۶/۴
	خانه دار	۶۷	۱۷/۵
	محصل	۵۸	۱۵/۴
	آزاد	۹۹	۲۵/۹
	دولتی	۳۷	۹/۶
	خصوصی	۳۰	۷/۸
	بازنشسته	۲۸	۷/۳

منبع: مطالعات نگارنده

تجزیه و تحلیل یافته‌های استنباطی

برای بررسی وضعیت رضایت از کیفیت زندگی در منطقه هشت شهر اهواز از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است. از آنجایی که برای پاسخ گویی به سؤالات از طیف لیکرت (۱ تا ۵) استفاده شده است بنابراین حد متوسط آن عدد ۳ می‌شود. در صورتی که میانگین از ۳ بالاتر بوده نشان دهنده رضایت بالا و در صورتی که از ۳ پایین تر باشد نشان دهنده میزان رضایت پایین از کیفیت زندگی می‌باشد.

الف) کیفیت وضعیت کالبدی - فیزیکی

جدول ۲: آزمون T برای بررسی گویه کالبدی - فیزیکی کیفیت زندگی

اختلاف میانگین	معنی داری	T	انحراف معیار	میانگین	گویه های کالبدی - فیزیکی
-۰/۳۳۰	۰/۰۰۰	-۵/۴۱۳	۱/۱۹۱	۲/۶۷	میزان رضایت از وضعیت ایمنی مسکن
-۰/۱۷۵	۰/۰۰۱	-۳/۳۴۰	۱/۰۲۶	۲/۸۲	میزان رضایت از کیفیت تجهیزات و امکانات مسکن (حمام، دست‌شویی، روشویی)
-۰/۲۱۲	۰/۰۰۰	-۴/۰۲۵	۱/۰۳۰	۲/۷۹	میزان رضایت از شکل و فرم ظاهری و زیبایی واحد مسکونی
-۰/۰۸۶	۰/۱۲۵	-۱/۵۳۶	۱/۰۹۹	۲/۹۱	میزان رضایت از کیفیت مصالح ساختمانی واحد مسکونی
-۰/۱۳۴	۰/۰۱۳	-۲/۵۰۳	۱/۰۴۳	۲/۸۷	میزان رضایت‌مندی از وضعیت کالبدی محله از لحاظ نو بودن و عدم فرسودگی
-۰/۱۰۷	۰/۰۴۰	-۲/۰۵۶	۱/۰۲۰	۲/۸۹	میزان رضایت از وضعیت فضای سبز شهری و پارک‌ها
۰/۲۵۳	۰/۳۳۰	۰/۰۴۷	۱/۰۱۰	۳/۲۵	میزان رضایت از وضعیت شبکه حمل و نقل عمومی شهری
۰/۱۲۳	۰/۳۰۸	۰/۳۶۵	۱/۱۰۲	۳/۱۲	میزان رضایت از وضعیت روشنایی خیابان و کوچه‌ها

به منظور بررسی وضعیت فیزیکی کالبدی از ۹ گویه استفاده شده است. در کل بیشتر گویه‌ها امتیاز وزنی کمتر از حد متوسط کسب کرده‌اند. از بین گویه‌های مورد مطالعه؛ گویه مربوط به وضعیت شبکه حمل و نقل عمومی شهر (۳/۲۵) و وضعیت روشنایی خیابان‌ها و کوچه‌ها (۳/۱۲) میانگین بالاتر از حد متوسط را دارند. گویه‌های مربوط به وضعیت فضای سبز شهری (۲/۸۹)، نوساز بودن وضعیت کالبدی محله (۲/۸۷)، استفاده از مصالح مقاوم (۲/۹۱)، به حد متوسط نزدیک می‌باشند.

جدول ۳: آزمون T برای بررسی شاخص کالبدی - فیزیکی کیفیت زندگی

اختلاف میانگین	معنی داری	T	انحراف معیار	میانگین	فیزیکی - کالبدی
-۰/۱۴۴	۰/۰۰۰	-۴/۱۲۱	۰/۶۸۴	۲/۸۶	

در کل میزان رضایت کلی ساکنان از وضعیت فیزیکی - کالبدی منطقه سکونتی خود پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد.

ب) کیفیت وضعیت بهداشتی - زیست محیطی

جدول ۴: آزمون T برای بررسی گویه بهداشتی - زیست محیطی کیفیت زندگی

اختلاف میانگین	معنی داری	T	انحراف معیار	میانگین	گویه های بهداشتی - زیست محیطی
-۰/۰۱۶	۰/۰۶۶	-۱/۸۴۶	۱/۱۰۸	۲/۹۸	میزان رضایت از دسترسی به پزشک عمومی
-۰/۱۵۲	۰/۰۰۹	-۲/۶۱۹	۱/۱۳۳	۲/۵۸	چقدر از وضعیت سلامتی خود رضایت دارید
-۰/۲۷۷	۰/۰۰۰	-۴/۴۴۷	۱/۲۱۹	۲/۷۲	میزان رضایت از دسترسی به داروخانه ها
-۰/۲۴۱	۰/۰۰۰	-۴/۳۷۱	۱/۰۷۷	۲/۷۶	میزان رضایت از وضعیت و امکانات خانه بهداشت، درمانگاه و ...
-۰/۸۰۶	۰/۰۰۰	-۱۴/۰۷۴	۱/۰۲۱	۲/۱۹	میزان رضایت از وجود مکان‌های عرضه محصولات غذایی مناسب
-۰/۴۸۴	۰/۰۰۰	-۸/۵۲۸	۰/۱۱۰	۲/۵۲	میزان رضایت از وضعیت جمع آوری فاضلاب‌ها در سطح محله
-۰/۳۱۴	۰/۰۰۰	-۴/۱۸۹	۱/۴۶۶	۲/۶۹	میزان رضایت از نحوه جمع آوری زباله ها
-۰/۵۰۸	۰/۰۰۰	-۸/۱۹۶	۱/۱۵۱	۲/۴۹	میزان رضایت از وجود بوهای بد ناشی از صنایع در محلات شهر
-۰/۳۵۹	۰/۰۰۰	-۶/۱۷۹	۱/۱۳۱	۲/۶۴	میزان رضایت از کیفیت هوای محلات از نظر آلودگی هوا
-۰/۴۰۱	۰/۰۰۰	-۶/۱۰۸	۱/۲۸۲	۲/۶۰	رضایت از وجود سر و صدای ناشی از کارخانه و عبور قطار
-۰/۴۱۴	۰/۰۰۰	-۷/۰۹۵	۱/۱۳۹	۲/۵۹	میزان رضایت از وجود فضای سبز مناسب و درختکاری در سطح محله
-۰/۱۴۱	۰/۰۱۹	-۳/۳۶۴	۱/۱۶۹	۲/۸۶	میزان رضایت از وضعیت پاکیزگی خیابان‌ها و معابر

بررسی وضعیت بهداشتی - زیست محیطی منطقه هشت با استفاده از ۱۳ گویه مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج آزمون T نشان می‌دهد که هیچ کدام از گویه های میانگین وزنی بالاتر از حد متوسط را کسب نکرده‌اند. در بین گویه های مورد مطالعه، گویه مربوط به دسترسی به پزشکان عمومی (۲/۹۸) میانگین بالاتری را نسب به سایر گویه ها بدست آورده است و بنابراین می‌توان گفت که ساکنان در زمینه بهداشتی - زیست محیطی رضایت بیشتر

در مورد دسترسی به پزشکان عمومی دارند (گویه دسترسی به مواد غذایی و پروتئینی با میانگین ۲/۹۳ نیز می‌باشد که معنی داری آن با ضریب ۰/۱۹۰، رد می‌شود). در حالی که کمترین میزان رضایت آن‌ها میزان مکان‌های عرضه محصولات غذایی (۲/۱۹) در این منطقه می‌باشد.

جدول ۵: آزمون T برای بررسی شاخص بهداشتی - زیست محیطی کیفیت زندگی

میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
۲/۶۳	۰/۶۲۲	-۱۱/۵۳۴	۰/۰۰۰	-۳/۶۹

در کل میزان رضایت ساکنان منطقه هشت از کیفیت بهداشتی - زیست محیطی منطقه سکونتی خود پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد.

پ) بررسی وضعیت امنیتی

جدول ۶: آزمون T برای بررسی گویه امنیت کیفیت زندگی

گویه های امنیتی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
میزان رضایت از وضعیت امنیت زنان در فضاهای عمومی	۲/۵۹	۱/۱۳۲	-۶/۴۷۹	۰/۰۰۰	-۰/۴۰۸
میزان رضایت از وضعیت روشنایی کوچه ها و معابر خلوت در هنگام شب	۲/۹۳	۱/۰۷۳	-۲/۹۸۷	۰/۰۰۳	-۰/۰۶۶
میزان رضایت از وجود انسجام و عدم نزاع و کشمکش میان ساکنان	۲/۹۴	۱/۱۵۳	-۲/۷۹۵	۰/۰۰۵	-۰/۰۶۵
میزان رضایت از وجود تنش، نزاع و برخی رفتارهای مردم آزارانه در محدوده محله	۲/۷۲	۱/۱۴۷	-۴/۷۷۴	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۰
میزان وقوع بعضی نا هنجاری‌های اجتماعی مانند دزدی، کیف قاپی، مزاحمت و ...	۲/۵۶	۱/۱۷۵	-۷/۳۵۷	۰/۰۰۰	-۰/۴۴۲
وضعیت محله را از لحاظ امن بودن در برابر سرقت خانه ها چگونه ارزیابی می‌کنید	۲/۹۶	۱/۱۶۳	-۲/۸۷۶	۰/۰۱۳	-۰/۰۳۷

برای بررسی وضعیت امنیتی منطقه هشت شهر اهواز از ۵ گویه استفاده شده است. در بین گویه های مورد مطالعه گویه مربوط به وضعیت امنیت منازل مسکونی محله در برابر سرقت (۲/۹۶)، روشنایی کوچه ها و معابر که به عنوان یکی از عوامل تأثیر گذار در امنیت یک محله به شمار می‌آید با میانگین (۲/۹۳) و گویه مربوط به عدم

وجود نزاع و کشمکش بین ساکنان محله با میانگین (۲/۹۴)، رضایت بیشتری را در بین ساکنان منطقه هشت به دست آورده‌اند. اما کمترین رضایت ساکنان در زمینه وقوع ناهنجاری‌هایی مانند دزدی و کیف قاپی و سایر مزاحمت‌ها می‌باشد (۲/۵۶) همچنین ساکنان از امنیت زنان در استفاده از فضاهای عمومی (۲/۵۹) منطقه نیز رضایت کمتری را داشته است.

جدول ۷: آزمون T برای بررسی شاخص امنیت کیفیت زندگی

امنیت	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
	۲/۷۱	۰/۷۲۲	-۷/۹۴۲	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۳

نتایج آزمون T تک نمونه ای نشان می‌دهد که ساکنان منطقه هشت رضایت چندانی از وضعیت امنیتی (۲/۷۱) در این منطقه ندارند.

ت) بررسی کیفیت اجتماعی - فرهنگی

جدول ۸: آزمون T برای بررسی گویه اجتماعی - فرهنگی کیفیت زندگی

گویه های اجتماعی - فرهنگی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
میزان رضایت از همکاری ساکنان محله با یکدیگر	۲/۷۰	۱/۱۹۲	-۴/۸۴۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۶
میزان رضایت از قابل اعتماد بودن مردم محله	۲/۵۲	۱/۱۱۹	-۸/۳۶۵	۰/۰۰۰	-۰/۴۷۹
میزان رضایت از روحیه همکاری مردم	۲/۷۵	۱/۱۲۲	-۴/۴۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۵۴
میزان رضایت از وجود روابط صمیمانه میان همسایگان	۲/۷۲	۱/۱۲۶	-۵/۰۸۸	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۰
میزان رضایت از شرکت مردم در مراسم سنتی و مذهبی	۳/۵۹	۱/۱۲۳	۱/۱۴۴	۰/۰۲۵	۰/۵۹۳
مشورت اهالی محله و اهمیت قائل شدن به نظرات همدیگر	۲/۷۷	۱/۱۱۲	-۴/۰۰۳	۰/۰۰۰	-۰/۲۲۸
میزان رضایت از دسترسی به روزنامه و نشریات	۲/۵۰	۱/۱۲۵	-۷/۷۷۶	۰/۰۰۰	-۰/۴۹۷
میزان رضایت از دسترسی به کتابخانه	۲/۷۷	۱/۱۰۶	-۴/۱۰۸	۰/۰۰۰	-۰/۲۳۰
میزان رضایت از دسترسی به رایانه و اینترنت	۲/۹۸	۱/۰۶۸	-۳/۹۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۰۱۶
میزان رضایت از دسترسی به کلاس‌های آموزش زبان و رایانه	۲/۶۶	۱/۲۵۴	-۵/۱۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۳۵

بررسی کیفیت اجتماعی - فرهنگی منطقه هشت شهر اهواز با استفاده از ۱۰ گویه مورد مطالعه قرار گرفته است. نتایج آزمون T تک نمونه ای برای بررسی وضعیت اجتماعی فرهنگی محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که تمام گویه های مورد مطالعه به جز یک مورد، میانگین کمتر از حد متوسط دارد. در بین گویه های مورد مطالعه میزان

رضایت ساکنان از شرکت ساکنان در مراسم سنتی و مذهبی با میانگین (۳/۵۹) بالاتر از حد متوسط می‌باشد. میزان رضایت ساکنان از دسترسی به رایانه و اینترنت با میانگین (۲/۹۸)، رضایت تا حدودی بیشتری را نسبت به سایر گویه‌ها در بر داشته است. کمترین میزان رضایت ساکنان از میزان قابل اعتماد بودن همسایگان با میانگین ۲/۵۲ و میزان دسترسی به روزنامه و نشریات با میانگین ۲/۵۰، کمتر از سایر گویه‌های مورد مطالعه می‌باشد.

جدول ۹: آزمون T برای بررسی شاخص اجتماعی - فرهنگی کیفیت زندگی

اجتماعی - فرهنگی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
	۲/۷۱	۰/۶۵۲	-۸/۸۵۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۹

بررسی شاخص اجتماعی - فرهنگی محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که ساکنان این منطقه رضایت چندانی در این زمینه ندارند.

ث) بررسی کیفیت اقتصادی

جدول ۱۰: آزمون T برای بررسی گویه‌های اقتصادی کیفیت زندگی

گویه‌های اقتصادی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
میزان رضایت از شغل	۲/۶۹	۱/۱۲۴	-۵/۳۸۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۰۹
امید به آینده شغلی و پیشرفت شغلی	۲/۱۶	۱/۱۶۸	-۷/۳۱۴	۰/۰۰۰	-۰/۸۳۷
میزان رضایت از درآمد	۲/۶۶	۱/۱۹۰	-۵/۵۸۸	۰/۰۰۰	-۰/۳۴۰
میزان رضایت از قیمت زمین؛ مسکن (خرید، رهن، اجاره)	۲/۵۹	۱/۲۰۴	-۶/۶۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۴۰۸
میزان رضایت از تغییرات قیمت زمین و مسکن	۲/۹۶	۱/۱۸۱	-۳/۳۸۳	۰/۰۱۸	-۰/۰۳۴

شاخص اقتصادی با استفاده از ۵ گویه مورد بررسی قرار گرفته است. میزان رضایت ساکنان از گویه‌های مورد مطالعه پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد. بیشترین میزان رضایت ساکنان در بخش اقتصادی در زمینه تغییرات قیمت زمین و مسکن با میانگین ۲/۹۶ می‌باشد. کمترین میزان رضایت ساکنان از آینده شغلیشان با میانگین ۲/۱۶ می‌باشد.

جدول ۱۱: آزمون T برای بررسی شاخص اقتصادی کیفیت زندگی

اقتصادی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
	۲/۶۷	۰/۷۵۰	-۸/۵۴۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۸

با توجه به نتایج جدول ۱۱، میانگین ۲/۶۷ نشان می‌دهد که میزان رضایت ساکنان از وضعیت اقتصادی بسیار پایین می‌باشد.

د) بررسی کیفیت سلامتی روانی - آرامشی

جدول ۱۲: آزمون T برای بررسی گویه روانی - آرامشی کیفیت زندگی

گویه های روانی - آرامشی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
کلاً چقدر از زندگی لذت می‌برید؟	۲/۷۹	۱/۲۷۱	-۳/۲۲۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۰۹
زندگی شما تا چه حد معنادار (با ارزش) است؟	۲/۸۲	۱/۲۸۱	-۲/۶۷۶	۰/۰۰۸	-۰/۱۷۵
در زندگی چقدر احساس امنیت اجتماعی و آرامش می‌کنید؟	۲/۹۳	۱/۱۸۶	-۱/۲۰۸	۰/۲۲۸	-۰/۰۷۳
آیا برای زندگی روزمره انرژی کافی دارید؟	۳/۲۳	۱/۲۳۵	۰/۰۴۱	۰/۰۰۱	۰/۲۳۶
در انجام کارها و امور روزمره خود چقدر قادر به تمرکز هستید؟	۲/۶۸	۱/۱۳۸	-۵/۵۷۳	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۵
تا چه اندازه به گذران اوقات فراغت خود اهمیت می‌دهید	۲/۸۱	۱/۰۰۶	-۳/۶۱۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۸۶
آیا امکانات تفریح و سرگرمی در محله به اندازه کافی می‌باشد؟	۲/۷۶	۱/۲۷۶	-۳/۷۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۴۳
آیا وجود صنایع متعدد در اطراف محل زندگی و تأثیرات آن باعث سلب آرامش روانی شما می‌شود؟	۲/۸۰	۱/۳۰۹	-۳/۹۷۰	۰/۰۰۳	-۰/۱۹۹

بررسی وضعیت سلامتی روانی آرامشی ساکنان محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که تمام گویه های مورد مطالعه میانگینی پایین تر از حد متوسط دارند به جز گویه مربوط به انرژی کافی برای انجام فعالیت های روزانه که با میانگین ۳/۲۶ بالاتر از حد متوسط می‌باشد. کمترین میزان رضایت ساکنان از وجود امکانات تفریحی و سرگرمی با میانگین ۲/۷۶ و گویه مربوط به لذت بردن از زندگی با میانگین ۲/۷۹ می‌باشد.

جدول ۱۳: آزمون T برای بررسی شاخص روانی - آرامشی کیفیت زندگی

روانی - آرامشی	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
	۲/۸۲	۰/۷۸۳	-۴/۳۹۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۶

در کل آزمون T تک نمونه ای برای بررسی وضعیت روانی آرامشی ساکنان این منطقه نشان دهنده رضایت پایین ساکنان از شاخص های مورد مطالعه در این زمینه می‌باشد.

ح) بررسی وضعیت کلی کیفیت زندگی

جدول ۱۴: آزمون T بررسی شاخص‌های کیفیت زندگی

شاخص‌ها	میانگین	انحراف معیار	T	معنی داری	اختلاف میانگین
کالبدی - فیزیکی	۲/۴۳	۰/۵۷۴	-۱۹/۲۵۶	۰/۰۰۰	-۰/۵۶۷
بهداشتی - زیست محیطی	۲/۶۳	۰/۶۲۲	-۱۱/۵۲۹	۰/۰۰۰	-۰/۳۶۸
امنیت	۲/۷۱	۰/۷۲۲	-۷/۹۴۲	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۳
اجتماعی - فرهنگی	۲/۷۱	۰/۶۶۷	-۸/۵۸۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۶
اقتصادی	۲/۶۷	۰/۷۵۰	-۸/۵۴۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۸
روانی - آرامشی	۲/۸۲	۰/۰۷۸۳	-۴/۳۹۰	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۶

همان‌طور که گفته شد برای بررسی وضعیت رضایت از کیفیت زندگی محدوده مورد مطالعه از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است. از آنجایی که برای پاسخ‌گویی به سؤالات از طیف لیکرت (۱ تا ۵) استفاده شده است بنابراین حد متوسط آن عدد ۳ می‌شود. در صورتی که میانگین از ۳ بالاتر بوده نشان‌دهنده رضایت بالا و در صورتی که از ۳ پایین‌تر باشد نشان‌دهنده میزان رضایت پایین از کیفیت زندگی می‌باشد. بررسی شاخص‌های رضایت از کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که شاخص کالبدی - فیزیکی با میانگین ۲/۴۳، کمتر از حد متوسط بوده بنابراین می‌توان میزان رضایت ساکنان روستا را از وضعیت مسکونی مناسب دانست. میانگین شاخص بهداشتی - زیست محیطی ۲/۶۳ می‌باشد که از میانگین حد متوسط پایین‌تر بوده بنابراین وضعیت رضایت از شاخص بهداشتی - زیست محیطی مناسب نمی‌باشد. شاخص امنیت و شاخص اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۲/۷۱ که از حد متوسط پایین‌تر می‌باشند بنابراین می‌توان گفت که وضعیت رضایت ساکنان از این شاخص‌ها در محدوده مورد مطالعه نیز مناسب نمی‌باشد. میزان رضایت مردم از شاخص اقتصادی با میانگین ۲/۶۷، پایین‌تر از حد متوسط بوده که چندان مطلوب نیست. شاخص روانی - آرامشی با میانگین ۲/۸۲ نیز کمتر از حد متوسط می‌باشد. در بین شاخص‌های مورد مطالعه شاخص روانی - آرامشی میزان رضایت بیشتری را به خود اختصاص داده است در حالی که شاخص فیزیکی - کالبدی کمترین میزان رضایت را در بین ساکنان در بر داشته است.

ج) مدل تحلیل رضایت از کیفیت زندگی

رگرسیون چندگانه می‌تواند برای شناسایی سهم هر شاخص در کیفیت زندگی و ایجاد مدل علی که بر هم کنش بین شاخص‌ها و معرف‌ها را نشان دهد، مورد استفاده قرار گیرد. یکی از اهداف این پژوهش ایجاد مدل علی بین

شاخص‌های موثر بر کیفیت زندگی در منطقه ۸ شهر اهواز می‌باشد. پرسش اصلی برای ایجاد این مدل آن است که کدام شاخص‌های کیفیت زندگی بیشترین تأثیر علی را بر کیفیت زندگی در این منطقه دارد. تحلیل رگرسیون این امکان را برای محقق فراهم می‌سازد تا تغییرات متغیر وابسته (کیفیت زندگی) را از طریق متغیر مستقل (شاخص‌های کیفیت زندگی) پیش بینی و سهم هر یک از متغیرهای مستقل را در تبیین متغیر وابسته تعیین کند.

جدول ۱۵: نتایج تحلیل رگرسیون برای بررسی تأثیر پذیری کیفیت زندگی از شاخص‌های مورد مطالعه

معنی داری	T	ضریب‌های غیر استاندارد			
		Beta	خطای انحراف معیار	B	
۰/۰۰۰	۳/۰۷۶	۰/۱۷۱	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	کالبدی - فیزیکی
۰/۰۰۰	۳/۲۸۵	۰/۱۸۵	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	بهداشتی - زیست محیطی
۰/۰۰۰	۲/۴۰۶	۰/۲۱۶	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	امنیتی
۰/۰۰۰	۱/۹۱۲	۰/۱۹۶	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	اجتماعی - فرهنگی
۰/۰۰۰	۲/۴۰۶	۰/۲۲۴	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	اقتصادی
۰/۰۰۰	۲/۲۸۷	۰/۲۳۴	۰/۰۰۰	۰/۱۶۷	روانی - آرامشی

اما در مورد اهمیت و نقش متغیرهای مستقل در پیشگویی معادله رگرسیون باید از مقادیر بتا (Beta) استفاده کرد. از آنجا که مقادیر بتا، استاندارد شده می‌باشند بنابراین از طریق آن می‌توان در مورد اهمیت نسبی متغیرها قضاوت کرد. بزرگ بودن مقدار بتا نشان دهنده اهمیت نسبی و نقش آن در پیشگویی متغیر وابسته می‌باشد. بنابراین در اینجا می‌توان قضاوت کرد که متغیر روانی آرامشی با بتای ۰/۲۳۴، بیشترین تأثیر را بر رضایت ساکنان محدوده مورد مطالعه از کیفیت زندگی دارد. زیرا بر اساس بتای بدست آمده برای شاخص روانی - آرامشی، به ازاء یک واحد تغییر در انحراف معیار شاخص روانی - آرامشی به اندازه ۰/۲۳۴ در انحراف معیار کیفیت زندگی تغییر ایجاد می‌گردد. متغیر کالبدی فیزیکی با ضریب بتای ۰/۱۷۱ کمترین تأثیر را بر میزان کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه دارا می‌باشد.

نتیجه گیری

منطقه هشت شهر اهواز یکی از مناطق صنعتی می‌باشد که به دلیل وجود کارخانه‌های متعدد در این منطقه مخصوصاً کارخانه‌های فولاد و لوله سازی، به نظر می‌رسد منطقه‌ای چندان توسعه یافته در شهر اهواز نباشد. ایجاد کارخانجات صنعتی در یک منطقه همواره مشکلات بسیار زیادی را چه به صورت مستقیم و چه به صورت غیر مستقیم بر روی زیست شهری به وجود آورده و باعث پایین آمدن کیفیت زندگی و سطح برخورداری مناطق اطراف

آن شده است. بنابراین تحقیق حاضر به بررسی وضعیت کیفیت زندگی ساکنان این منطقه پرداخته است تا میزان رضایت ساکنان از وضعیت کیفیت زندگی‌شان مشخص شود. برای این کار از یک پرسشنامه ۵۰ گویه و در ۶ شاخص کالبدی - فیزیکی، بهداشتی زیست محیطی، امنیت، اقتصادی، روانی - آرامشی و اجتماعی - فرهنگی استفاده شده است. به منظور تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از آزمون‌های آماری T، تحلیل رگرسیون و آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج آزمون T به منظور بررسی وضعیت شاخص‌های سنجش کیفیت زندگی نشان داد که میانگین رضایت از شاخص‌های مورد مطالعه کیفیت زندگی، پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد. به صورتی که شاخص کالبدی - فیزیکی با میانگین ۲/۴۳، شاخص بهداشتی - زیست محیطی ۲/۶۳ می‌باشد، شاخص امنیت و شاخص اجتماعی - فرهنگی با میانگین ۲/۷۱، شاخص اقتصادی با میانگین ۲/۶۷ و شاخص روانی - آرامشی با میانگین ۲/۸۲ نیز کمتر از حد متوسط می‌باشد. در بین شاخص‌های مورد مطالعه شاخص روانی - آرامشی میزان رضایت بیشتری را به خود اختصاص داده است در حالی که شاخص فیزیکی - کالبدی کمترین میزان رضایت را در بین ساکنان در بر داشته است.

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون به منظور بررسی تأثیر گذاری متغیرهای مستقل (شاخص‌های کیفیت زندگی) بر متغیر وابسته نشان می‌دهد که متغیر روانی آرامشی با بتای ۰/۲۳۴، بیشترین تأثیر را بر رضایت ساکنان محدوده مورد مطالعه از کیفیت زندگی دارد. متغیر کالبدی فیزیکی با ضریب بتای ۰/۱۷۱ کمترین تأثیر را بر میزان کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه دارا می‌باشد.

در کل می‌توان نتیجه گرفت که فرضیه اصلی تحقیق مبنی بر پایین بودن سطح کیفیت زندگی ساکنان نواحی مجاور صنایع، پایین می‌باشد.

پیشنهادهای

برنامه ریزی در جهت اعطای تسهیلات به منظور تسهیل در ساخت و ساخت و بهبود وضعیت مسکن هم از لحاظ ایمنی و هم از لحاظ بهداشتی؛
توسعه فضای سبز و درخت کاری شده در محله به منظور ایجاد فضایی جهت گذران اوقات فراغت از یک سو و تلطیف هوا از سوی دیگر؛

همکاری شهرداری و سایر سازمان‌ها مانند اداره برق برای بهبود وضعیت روشنایی معابر و گذرگاه‌های درون محله‌ای؛

توسعه و گسترش خدمات بهداشتی درمانی سطح محله هم از نظر امکانات و هم از نظر نیروی انسانی؛
توجه و جدیت بیشتر شهرداری در زمینه بهداشت محله با توجه بیشتر به جمع‌آوری زباله و فاضلاب سطح محله؛

ایجاد مکان‌های موقتی ایستگاه پلیس (کانکس پلیس) در جهت افزایش میزان امنیت محله به خصوص در مناطق ناامن؛

تشکیل شوراهای محله ای در مساجد هم به منظور ایجاد روحیه همکاری و همه پرسی در مسائل پیش روی محله و هم به منظور آموزش ساکنان محله با مسائل شهر و محله؛
توسعه خدمات آموزشی فرهنگی در سطح محله از جمله توسعه کلاس‌های آموزشی زبان، کامپیوتر و ...

منابع

- ۱- رفیعیان مجتبی و همکاران، (۱۳۸۸)، رضایتمندی شهروندان از محیط‌های سکونتی شهری، علوم محیطی، سال هفتم، شماره اول.
- ۲- سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح، (۱۳۸۴)، فرهنگ جغرافیایی آبادی‌های شهرستان اهواز، جلد اول.
- ۳- شکوئی، حسین، (۱۳۸۵)، دیدگاه نو در جغرافیای شهری، جلد اول، انتشارات سمت. تهران.
- ۴- غفاری، غلامرضا، امیدی، رضا، (۱۳۸۸)، کیفیت زندگی، شاخص توسعه اجتماعی، تهران: شیرازه.
- ۵- قدمی، مصطفی، معتمد، سمانه، (۱۳۹۲)، بررسی کیفیت زندگی در شهرهای کوچک با تاکید بر بعد سلامت فردی و اجتماعی مطالعه موردی شهر نور استان مازندران، جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال بیست و چهارم، شماره ۴۹: ۳۳-۵۰.
- ۶- موسوی، میرنجف، باقری کشکولی، (۱۳۹۱)، ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت، پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال سوم، شماره ۹: ۹۵-۱۱۶.
- ۷- نجات، سحرناز، (۱۳۸۵)، استانداردسازی پرسشنامه کیفیت زندگی سازمان بهداشت جهانی: ترجمه و روان‌سنجی گونه ایرانی، مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی، سال چهارم، شماره ۴.
- ۸- نقوی، محمدرضا، (۱۳۹۱)، سنجش کیفیت زندگی نواحی روستایی ب معیار فاصله از مراکز شهر با استفاده از مدل TEV، تکنیک بردار ویژه: نمونه موردی روستای چهار قلعه شهرستان بهشهر، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال چهاردهم، شماره ۲: ۱۲۳-۱۳۹.
9. Aklanoğlu, F, & Erdoğan, E, (2012), **Improvement Quality of Life for an Anatolian Traditional Settlement: Konya-Sille Case**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 35(0) , 420-430.
10. beginning of the millennium, In R, W, Marans, & R, J, Stimson (Eds,) (2011), **Investigating quality of urban life: Theory, method, and empirical research** (pp163-184), Dordrecht, the Netherlands: Springer Publishing.
11. Costanza, R, (2007), **Quality of Life: An Approach Integration Opportunities, Human Needs and Subjective Well-Being**, Ecological Economics, No.61, 267-276.
12. Damos, J, (2011), **Les Villes a Vivre: Modes de Vie Urbanizes ET Defies Environnementaux**, Odil Jacob, Paris.
13. Fa,ey,T, Whelan,C.,and Maitre,B,(2005) , **Quality of Life in Europe: First European Quality of Life Survey 2003, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions**, Office of Official Publications of the European Commune,,tes, Luxembourg.
14. Free Dictionary, 2012, [http://www.thefreedictionary.com/ quality of life](http://www.thefreedictionary.com/quality%20of%20life).
15. Hortulanus, R,P, (1996) , **Stadsbuurten Een Study over Bewoners en Beheerders in Buurten met Uiteenlopende Reputaties**, VUGA, Den Haag.
16. Karim, H, A, (2012), **Low Cost Housing Environment: Compromising Quality of Life?**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 35(0) , 44-53.

17. Keles, R, (2012), **The Quality of Life and the Environment**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 35(0) , 23-32.
18. Lee, Y, J, (2008), **Subjective quality of life measurement in Taipei**, Building and Environment, 43(7) , 1205-1215.
19. Leidelmijer, K, Van Kamp, I, Marsman, G, (2002) , **Leefbaarheid Near Een Begrippenkader en Conceptuele Inkadering (RIGO, RIVM)**, Rapportnummer 81330.
20. Marnas, R,W, Couper, M, (2000) , **Measuring The quality of Community Life: A Program for Longitudinal and Comparative International Research in Proceeding of the Second International Conference on Quality of life in Cities**, Vol.2, Singapore.
21. Newman, P,W,G, (1999), **Sustainable and Cities: Extending the Metabolism Model**, Landscape Urban Planning, No.33, and PP. 219-226.
22. Nohorly D, Rezaee Z, (2002), **Identifying the capacity of recreational range**, Mohitshenasi; 29:101-12.
23. Oktay, D, Rüstemli, A, Marans, R,W, (2009) , **Neighborhood Satisfaction, Sense of Community, and Attachment: Initial Findings from Famagusta Quality of Urban Life Study**, AIZ, Tü Journal of the Faculty of Architecture: Quality of Urban Life, 6, 1, pp.620.
24. Richard, R, Olery, B, Mutsonziwa, k, (2007), **Measurement Quality of Life in Informal Settlements South Africa**, Social indicator research, 81: 375-388.
25. Serag El Din, H, Shalaby, A, Farouh, H, E, & Elariane, S, A, (2013), **Principles of urban quality of life for a neighborhood**, HBRC Journal, 9(1) , 86-92.
26. Veenhoven, R, (1996) , **Happy Life – expectancy: A Comprehensive Measure of Quality of Life in National**, Social Indicators Research, No.39, and PP.1-58.
27. Zainal, N, R, Kaur, G, Ahmad, N, A,, & Khalili, J, M, (2012), **Housing Conditions and Quality of Life of the Urban Poor in Malaysia**, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 50(0) , 827-838.

